

Prireditev se je zdela kot nekak intimen večer, in to bodisi z ozirom na odlično sestavljen spored kakor tudi z ozirom na razmeroma žal le pičlo udeležbo našega občinstva.

Tekom lepo se razvijajočega in vsestransko uspelega koncerta smo se prepričali, da je koloraturno petje domena Strozzijeve. Ne spominjam se, da bi bil kdaj prej, niti v Ljubljani, pa tudi niti na Dunaju ne, slišal kolorature izvajati tako naravno, gladko, precizno — z eno besedo, tako lepo in dovršeno. Leo Delibesova arija iz opere »Lakme« in Felicien Davidova arija iz opere »La perle du Brésil« sta pa tudi dva komada, ki nudita v koloraturnem oziru prilike več kot dovolj. Poleg tega omenjam še kot posebno vrlino Strozzijsine pevske umetnosti njen izredno lep, tudi v najvišjih legah čisto in prijetno doneč falzet.

Izmed izvajanih skladb smo z veliko radostjo in zadoščenjem sprejeli sedem modernih pesmi mladega, nadebudnega hrvatskega skladatelja Petra Konjovića: 1. Chanson, 2. Iščekivanje, 3. Večernja pjesma, 4. Pod pendžeri, 5. San zaspala..., 6. Nana, kaži tajku in 7. Sabaha. Prvi dve sta se nam zdeli sicer nekoliko razkosani in nista tolikanj prodrli, ampak ostalih pet krajših je bilo pa zares krasnih. Izrazite so po svojih deloma hrvatskih narodnih motivih in v celoti mojstrsko izdelane.

Po dovršenem sporedu je izborna pevka dodala še venček slovaških narodnih pesmi, prirejenih za klavir od znanega češkega skladatelja prof. V. Novaka. Na klavirju jo je izvrstno spremljal njen soprog Bela pl. Pečić.

Stanko Premrl.

Balokovićev koncert.

O tem velenadarjenem umetniku je pač nepotrebno pisati. Nam vsem je znan kot dober interpret, velik virtuoz in simpatičen človek. Tudi o njegovi igri se je že toliko pisalo in govorilo, da nam ne preostaja drugega, kot pritrđiti vsem pohvalam. Posebno ga moramo ceniti raditega, ker ne počiva na svojih lahorih (ki si jih je prav mnogo pridobil), temveč lahko zasledujemo pri njem od koncerta do koncerta kar največji napredek, posebno v prednašanju. Zatorej nam je vedno dobrodošel, kadarkoli pride k nam v goste in nam iz svoje velike izbere nudi najlepše.

Lucijan Škerjanc.

Backhausov koncert.

Po razburljivih koncertih različnih opernih in koncertnih pevk, komornih in koncertnih pianistov in pianistinj smo se srečno prerili do koncerta, ki po pravici zasluži svoje ime. Še več! Pričakovali smo terce, oktave, nepremagljive tehnične težkoče, na kar so nas pripravile različne neokusne, banalne notice v naših listih. Vsega tega pravzaprav ni bilo slišati. Tehnika je pri Backhausu nekaj samoobsebi umljivega; on ni virtuoz, temveč umetnik v najpravičnejšem pomenu besede. Že takoj prvi ton nas je zavzel; Backhaus je najtežje in najresnejše kompozicije s pravim umetniškim razumevanjem interpretiral. Pri nas smo vajeni, da slišimo Chopina na moč težko igrati; pri tem koncertu pa ni

bilo onih razupitih težkoč; vse je teklo kar najgladkeje, pa ne le to, v Backhausovi igri je bila duša, ki jo že dolgo in, doslej še zaman, iščemo pri dosedaj običajnih koncertih.

Spored sam nas je povedel v višje sfere: Beethoven, Brahms, Chopin, Mendelssohn, Liszt. Stopil je na oder mož, s karakterističnim obrazom, brez oficielnih dolgih las. In takoj, ko je udaril prve akorde, smo čutili, da so v njegovem igranju poseben čar, velika moč in čista lepota. Doslej smo poslušali s potrpežljivostjo klavirske koncerte v prepričanju, da klavir ni instrument, na katerem bi se dalo občutiti; zdelo se nam je potrebno, da je vse dolgočasno, kar se igra nanj, in zadovoljni smo bili, če smo prišli srečno in nepoškodovano skozi ozki koridor Unionove dvorane na prosto, da smo se otresli vplivov najrazličnejše dobre in slabe godbe, ki so jo nam nudili »veliki umetniki iz različnih avstrijskih in ogrskih glavnih mest«...

Pa nazaj k Backhausu! Kakšen je bil njegov »appassionato«! Sicer ni hitel, kot da bi ga podile erinije, pa v dno duše je segel njegov vse efektiranosti prosti »allegro«. Kontrast med »pp« in »ff« je bil izredno fino in mogočno začrtan. Neprisiljenost predavanja in res globokoumna vtopitev v klasičen program sta bili najlepši lastnosti njegovega igranja. In Chopin! Skoro najbolj nas je očaral tretji del sonate, »Largo«. Ta čisti, svetli ton te prelepe melodije, ta nežnost in ljubezen, s katerima se je pianist poprijel svoje nelahke naloge, sta bili res idealni! Kot ornamenta so se zlivale v četrtrem delu okoli izrazite melodije skale in ji dajale še večji sijaj, lepoto in izrazitost.

Je-li treba še kaj govoriti o tem koncertu? Kdor ga ni slišal, je pač ob največji užitek, kar jih je dosedaj nudila letošnja sezona. Backhaus nam je odprl pot v pravo umetnost, ne v diletantstvo, ki smo ga sicer vajeni.

Kaj o publiki? Obnašala se je kot navadno; seveda so bili v koncertu tudi ljudje, ki so sladko spali; takim naj se v bodoče razloži, da slučajno zadnja predstava ni vedno kinematografska, da ne bo potem nesporazumljenj.

Vsled velikega aplavza je dodal umetnik še eno točko, ki bi lahko brez škode izostala. Sploh je ploskanje pač nevreden izraz dopadajenja; Backhaus je igral tako, da se je ploskanje slišalo silno banalno in skoroda razžaljivo; vtis na čuteče duše je bil tako silen, da je pač težko najti izraza za to umetnost.

Lucijan Škerjanc.

Koncert Križaj-Ličar.

Naj bi se vendar na koncertih pele koncertne pesmi in na odru arije! Kaj nam je treba pri koncertu »Hoffmannovih pripovedi« in »Figarove svatbe«! Res, spored ni bil ravno izbran; izmed skladateljev umetne pesmi sta bila takorekoč le Bendel in Hatze zastopana; in ta dva nista ravno poklicana reprezentirati moderno pesem... Koliko je lepih pesmi novejših in starejših skladateljev, pravih zakladov svetovne glasbe! In po teh naj bi posegli naši pevci, ne po onih že naravnost zloglasnih arijah, ki napravijo tak učinek! Ali je namen koncertnih prireditev zabava? Mišlim, da ne; za zabavo imamo kar dva kinematografa...

Sicer je g. Križaj pokazal, da razpolaga z obsežnim in močnim, dobro izšolanim glasom, ki mu tudi ne bi manjkalo občutka; zato se tembolj čudimo, da si je izbral tak čuden spored, kjer razen sentimentalnosti pač ni mogel dovolj občutiti.

Med naše največje klavirske talente pa nedvomno lahko štejemo g. Ličarja. Njegovo prednašanje Novákové »Sonata eroica« je bilo res vzorno. Njegovo razumevanje, občutenje in predavanje te — sicer zelo težke skladbe — nam ga je pokazalo v najboljši luči. Obvlada vse najfinejše barve od pp do ff, da o tehniki ne govorim. Kajti poudarjanje dobre tehnike se mi zdi skoraj razžaljivo; nehote se namreč s tem pripozna, da je bila predavatelju tehnika glavno, česar pa pri g. Ličarju nikakor ne moremo trditi. Temperament in globoko razumevanje so glavne vrline moderne pianista, in te ima g. Ličar v veliki meri, zato mu je trajen uspeh zagotovljen povsod, kamorkoli ga bode neslo preizkušeni polno umetnikovo življenje.

Lucijan Marija Škerjanc.

Trostov koncert.

Trostu je odprta pot v svet; s svojim popolnim obvladanjem vseh težkoč, z velikim znanjem, globokim razumevanjem in kritičnim izbiranjem, bo mahoma in povsod žel zaslužen toplo priznanje. Osvojil si bo duha poslušalcev; če si bo osvojil tudi srca — tem večja čast mu! Toda zdi se nam, da še vedno prevladuje virtuos Trost umetnika; preveč je bilo opaziti, kako so mu tehnično najbolj zasoljene skladbe igrača; tako n. pr. pri Bach-Busonijevi Chaconni. Bolj se je ogrel pri Brahmsu, posebno v drugem in tretjem delu; manj zopet pri Sukovi legendi in Chopinovi polonezi, čeprav jo je igral nadvse veličastno in bravurno.

Lisztov koncert za dva klavirja, ki sta ga igrala g. Claire Trost-Fiedler in g. Trost, — nima sicer prav nobene glasbene vrednosti; kajti vse one pasaže, hromatične skale, vsi skoki in glissandi nimajo drugega pomena, ko kazati virtuosno stran prednašalčev. Kot tak pa je z velikim uspehom zaključil ta užitka polni koncert, ki nas le ni tako navdušil kot

dva koncerta Češkega kvarteta.

Imeli smo čast, dva večera zapored slišati izbrane skladbe novejših in starejših priznanih skladateljev. Igrali so se kvarteti komponistov: Čajkovskega (op. 11), Beethovna (op. 59, 3), Dvořáka (op. 34), Smetane (Iz mojega življenja), Schumanna (op. 41, 1); dalje krajše skladbe: Sukova »Meditacija o staročeškem koralu sv. Václava«, Borodinov »Notturmo« (iz 2. kvarteta v D) in dva Dvořakova valčka.

Kaj nam je najbolj ugajalo, je nemogoče reči; kajti predavanje je bilo skozinsko tako vzvišeno in vzorno, da smo imeli premalo časa presojeti skladbe po njihovi notranji vrednosti. Užitek je bil neizbrisen kakor vtis in komaj čakamo dne, ko bodo veliki umetniki zopet počastili naša skromna, z arijami in kupleti napolnjena ušesa s tako visoko glasbo.

Lucijan Marija Škerjanc.

To in ono.

Anton Verovšek.

Umrli 23. grudna 1914.

Pred tremi leti se je zgodilo... In potem so ga pokopali...

Tiste dni in tiste tedne nato so se ga spominjali prijatelji in znanci in vsi, ki so ga poznali, ki so ga videli kdaj na odru, prav pogosto.

Srečala sta se dva prijatelja njegova, pogledala si v oči, si segla v roko, in komaj da sta izpregovorila besedico, sta šla zopet vsak svojo pot, z boleščjo v srcu, s spominom na njega...

Srečavali so se znanci njegovi, se ustavljali na cesti in se pomenkovali o Verovšku in niso mogli verjeti, da ga ni več, da je šel tako nenadno — naš Blaž Mozol, da — Blaž Mozol... Saj še ni dolgo, kar so sedeli v gledališču in se čudili, da ne zbija več svojih krjavelskih šal, v zabavo občinstva pred odrom in na odru — sebi v bolešč... Čudili so se, kajti na odru je stal Kremen, izklesan, kakor iz najtršega mramorja, in vendar živ, kakor da je zašel naravnost iz kake gorenjske vasi sem na oder. Čudili so se, kajti Verovškov Tone, ki je še nedavno, našemljen kakor maškara vzbujal s svojimi »jezevskimi« dovtipi in šalami smeh in krohot, je stal pred njimi na odru kot pravičen, oster sodnik — Španjolec, tipičen, slikovit, vreden Zuloaginega čopiča. Čudili so se, kajti oni Verovšek, ki je še pred komaj ubeglimi meseci stal široko razkoračen na odru in se pretepal z biriči ter jih metal okrog sebe, kakor da razdira v šali na požetem polju kopico snopov, je vzkipele in zarjul v grozni bolešč, ki se je zasekala z zevajočo rano v mehko otroško dušo orjaškega voznika Henšla, da je zatrepetalo sleherno srce v občinstvu.

In spominjali so se, da je šel nekoč čez oder Kuzofkin, in vpraševali so se, zakaj mu niso že takrat sledili vsi ti drugi — Kremen, Henšel in sodnik zalamejski, in niso mogli razumeti, zakaj se Tolstojev Fedja ni oklenil Verovška, in čemu se mu je izognil konzul Bernik, in kje so ostali vsi oni drugi, ki so bili kakor poklicani za to, podati mu roko!

In sredi tega začudenja je že odhajal od nas... Ni mogel dajati več odgovora, ko je videl naše vprašujoče poglede, ni imel moči in tudi ne več upanja... Samo — jokati je še znal... Da — jokal je kakor otrok...

* * *

In potem smo pisali nekrologe...

In glejte — prišel je človek in je dognal, da mu je bilo vse tisto njegovo trpljenje slovenskega igralca, kateremu so ubijali talent in ideale, poplačano vsaj takrat, ko o tem nič več vedel ni, kajti »česar v vojnem letu 1866. v Ljubljani rojeni in v vojnem letu 1914. v Ljubljani preminuli gledališki umetnik ves čas svojega s kopami trnja in perišči cvetja posutega romanja po dolini šentflorijanski ni bil deležen, zunanega bogastva, to mu je bilo podeljeno vsaj za kratki čas njegovega poslednjega pota po dolini, ki jo je ljubil z vso žarkostjo svojega skozi in skozi umetniškega srca.« — O, Verovšek, kakšna sreča zate!

In si li pripravljen pritrđiti temu, da si bil radi tega rad v veseli družbi, ker je bilo tudi v Tebi »nekaj